

2026-02-27

Beskrivning av naturreservatet Altappen i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Altappen
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	59 ha (varav land 23 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Sandön 7:4, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att bevara och utveckla områdets värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Reservatet ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Syftet är även att den genom landhöjningen kontinuerligt nybildade marken och de naturliga biologiska och geologiska processer och successioner som följer härav ska bevaras. Reservatet omfattar således även ett vattenområde utanför den nuvarande strandlinjen. Kulturhistoriska lämningar inom området ska vårdas. Inom ramen för ovan nämnda syften ska reservatet ge möjlighet till naturupplevelser, friluftsliv och vetenskaplig forskning i fritt utvecklad natur.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna friluftsliv i skärgårdsmiljö där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till fritt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, kulturmiljö och friluftsliv.

2026-02-27

- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.
- Skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt.
- Bevara och utveckla en lövrik skogsmiljö uppkommen på gammal kulturmark, med förutsättningar för strukturer som är betydelsefulla för biologisk mångfald, såsom gamla trädindivider, död ved, stor trädslagsblandning och naturligt utvecklad åldersstruktur.
- Den genom landhöjning och andra naturliga processer kontinuerligt nybildade marken tillåts utvecklas naturligt.
- Strand- och grundområdets naturliga processer och strukturer bevaras
- Främmande arter som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen i reservatet tas bort, i de fall det är möjligt. Kvarstannande främmande arter som har kulturhistorisk koppling bevaras dock, om de inte utgör ett sådant hot.
- Kulturmiljöer sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och synliggörs. Avgränsade delar av området hålls därför öppna med lämplig skötsel.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis allmän båtbygga och rastplats.
- Alla åtgärder i reservatet planeras så att körskador och annan påverkan på markskiktet undviks.
- Besökare informeras om reservatets natur- och kulturmiljövärden.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de natur- och kulturmiljövärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning och dylikt.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

2026-02-27

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga naturvärdena knutna till en omväxlande skogsmiljö med stor dominans av lövträd. Här finns friska och fuktiga skogsbiotoper på före detta kulturmark, med värdefulla strukturer i form av gamla och grova träd, mycket död ved, solbelysta kantzoner och god trädslagsblandning, samt även öppna gräsmarker, landhöjningsskog, små våtmarker och grundområden, som alla bidrar till reservatets skyddsvärde. Området har likväl höga rekreativa, kulturella och pedagogiska värden där man kan ta del av gammal industrihistoria och de naturliga successioner som utvecklats sedan industriepoken avslutats och området lämnats för fri utveckling.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.
2. Skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t.ex. genom att spränga, borra, schakta, dika, dämna, utfylla, anordna upp- lag, tippa, gräva, muddra eller bedriva täkt i någon form.
3. Uppföra byggnad eller annan anläggning.
4. Anlägga väg.
5. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.
6. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

8. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
9. Anlägga stängsel eller ledning i luft, mark eller vatten.

2026-02-27

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet (och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut).
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av befintliga anläggningar eller vidmakthållande av anläggningarna funktion genom t.ex. muddring vid allmän brygga eller åtgärdande av spinkkaj.
3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och utvecklande av stigar, spår och andra mindre anläggningar för friluftslivets behov.
4. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll av sjömärken eller röjning för vidmakthållande av dessas funktion.
5. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för vård, synliggörande eller undersökningar av fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar.
6. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för undersökningar, sanering och efterkontroll av eventuella markföroreningar.
7. Ledningsgator får röjas och ledningar får trädsäkras och i övrigt drifas, underhållas och nyuppföras i enlighet med tillämpliga föreskrifter, rättigheter och avtal för respektive ledning.
8. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.
9. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för att bedriva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437).

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.
2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.
3. Anläggande och underhåll av stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.

2026-02-27

4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
5. Upprättande och underhåll av anläggningar för sjösäkerhet.
6. Genomförande av återkommande naturvårdsinriktade och för friluftsliv och kulturmiljövården gynnande skötselåtgärder, såsom avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, röja bort gran för att gynna lövträd, röjning av buskar och träd på mark med öppen ört- och gräsdominerad vegetation, underhåll av brynvegetation, slåtter, röjning och gallring i vissa ytor för att gynna kulturmiljövården och upplevelsen av dessa, eller annan åtgärd för att gynna skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvårdessynpunkt och för förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t.ex. gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt samt att fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t.ex. borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.
4. Sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, göra inskrift eller andra markeringar på träd eller i naturen i övrigt.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
6. Elda, annat än i av naturvårdsförvaltaren iordningställda eldstäder.
7. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.

2026-02-27

2. Bär- och marksvampplockning är tillåtet i området.
3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Kulturhistoriska lämningar

Lämningarna efter sågverksindustrin är utpekad som *övrig historisk lämning* och sammanfaller i princip med hela reservatets yta.

Redogörelse för ärendet

Altappen har varit reserverat för friluftslivsändamål sedan åtminstone 1990-talet. I den fördjupade översiktsplanen för Luleå tätort som antogs 1993 anges området som ett attraktivt utflyktsmål och det rekommenderas att det rörliga friluftslivet, kulturmiljövårdens och naturvårdens intressen prioriteras

I kommunens översiktsplan från 2013 angavs ett antal områden som utredningsområden för nya naturreservat, där Altappen var ett av de utpekade områdena, och som en följd av detta gav kommunstyrelsen i uppdrag till dåvarande samhällsutvecklingskontoret att ta fram förslag till beslut om naturreservatsbildning (2016-12-05 § 282).

Den nu gällande översiktsplanen (antagen 2021) pekar fortsatt ut Altappen som ett framtida kommunalt naturreservat och kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram beslutshandlingar för naturreservatet med målsättningen om ett bildande under 2025.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogs-sameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsförbundet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb och Luleå skärgårdsförening.

Yttranden har inkommit från flera av remissinstanserna. De synpunkter som framförts och kommunens kommentarer till dessa redovisas i samrådsredogörelsen (bilaga 3). De enda förändringarna som gjorts i föreskrifterna, föranledd av inkomna synpunkter, är kompletteringar som ger undantag för sanering av eventuella markföroreningar i området samt att elledningar får förnyas (förutom att underhållas).

Ingen instans har framfört invändningar mot reservatsbildningen och flertalet meddelar att man inte har några erinringar. Skogsstyrelsen, Gällivare skogs-sameby, Norrbottens ornitologiska förening och Naturskyddsföreningen i Luleå uttalar sig positivt till bildandet.

2026-02-27

Kommunens bedömning

Området utgör en stadsnära skärgårdsmiljö som är värdefullt såväl ur naturvårdssynpunkt som för rekreation och upplevelser av kulturmiljöer. Reservatet omfattar lövskogar och andra naturtyper som hyser förutsättningar för en stor mångfald av växter och djur knutna till naturligt utvecklade miljöer. På och i anslutning till resterna efter sågverksindustrin och den delvis utfyllda marken växer idag en frodig och artrik flora och den uppväxande lövskogen har utvecklat stora naturvärden med ett rikt insekts- och fågelliv. I området förekommer ett flertal rödlistade, fridlysta och andra ovanliga arter. Mot bakgrund av den relativa närheten till tätorten har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av fritt utvecklad natur.

Skogsavverkning eller andra åtgärder som skadar mark eller vegetation på land eller i vatten, byggande av anläggningar eller andra exploateringar skulle innebära att områdets naturvärden och opåverkade och ostörda karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla allmänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvärdena ytterligare om den tillåts utvecklas genom naturliga processer och hänsynsfull skötsel. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljö kvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar* och *Hav i balans samt levande kust och skärgård* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Altappens geografiska läge ger goda förutsättningar för att bidra till folkhälsan. Inom den nationella folkhälsopolitikens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska och natur är viktiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Reservatsbildandet bidrar uppenbart till Sveriges samtliga tio friluftslivsmål.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenligt med kommunens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekommendationen att området ska inrättas som nytt naturreservat.

Reservatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret och som enligt 3 kap 9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa verksamheter. Området ligger också inom riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap 6 § och 4 kap 2 § och kommunen bedömer att reservatsbildningen

2026-02-27

inte heller påverkar de riksintressena i negativ riktning. Reservatets vattenområde berör riksintresse för hamn och farled enligt 3 kap 8 §. Reservatet innebär inga inskränkningar i dessa och inte heller för riksintresset för yrkesfiske och vattenbruk enligt 3 kap 5 §. Området ingår i Gällivare skogssamebys vinterbetesområde. Reservatsbildningen med dess syfte och föreskrifter försämrar inte möjligheterna till nyttjande för det ändamålet. Luleå kommun bedömer därför att reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och rekreationsvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Beskrivning av området

Area: ca 59 ha, varav land ca 23 ha

Naturtyper: Skogsmark ca 16 ha, varav produktiv skog ca 11 ha
Strandäng ca 1 ha
Kulturmark ca 4 ha
Övrig mark ca 2 ha
Vattenområde ca 36 ha

Naturreservatet utgörs av den norra delen av en sammanvuxen ö, där ett antal mindre öar och skär genom landhöjningen har förenats till den skepnad den har idag. Av namnen på kartan avslöjas några av de tidigare separata öarna, från Likskäret längst i söder, sedan Lillskäret, Finnklipporna och Altappen längst i norr. Ön utgör en långsträckt formation i Sandöfjärden, strax nedom Luleälvens mynning i Bottenviken, där älvens strömfåra flödar längs öns stränder och vidare ut i havet.

Altappen och huvuddelen av ön i övrigt byggs företrädesvis upp av morän. Karaktäristiskt är det stora antal moränryggar som korsar ön vinkelrätt mot dess utsträckning, tillika isrörelseriktningen när materialet avsattes. Dessa geomorfologiska element kan tydligt studeras i fält och är ett framträdande drag som avspeglas i strandlinjens många uddar och inskurna vikar. De ger också förutsättningarna för den varierade vegetationen i området. Inom området för reservatet är dock ön till stora delar uppbyggd av spill från sågverksindustrin och av barlastmaterial från de angörande skeppen under slutet av 1800-talet och en bit in efter sekelskiftet. Framför allt jordmaterialet ger förutsättningarna för den rika och delvis särpräglade floran i området. Den underliggande berggrunden består förmodligen av biotitgnejs men kan inte ses då den aldrig går i dagen inom området.

2026-02-27

Altappens industrihistoria präglar helt vegetationen och är också grunden för de naturvärden som uppstått där idag efter att ön övergavs i början på 1900-talet. Här fanns en stor sågverksindustri med ett helt samhälle med bostadsbebyggelse för uppemot 800 bofasta människor, skola, handelsbod och en imponerande herrgårdsbyggnad. Man anlade även en omfattande järnindustri med valsverk, gjuteri, smedja och mekanisk verkstad. Med tiden fyllde man ut och byggde upp land mellan kobbar och skär och skapade nya strandlinjer och kajkanter. Barlastjord och spill från sågverket i form av s.k. spinkved var det material man använde. Strandstrukturen kom på så sätt att bli konstlad, industripräglad, med räta vinklar och rektangulära former på anlagda öar. Mycket av det kan skönjas än idag, men tidens lopp har rundat av formerna och delar av de uppbyggda strukturerna har sjunkit ner under vattnet.

Ännu 1956 var de artificiella räta strandlinjerna tydliga och ön var till stora delar fortfarande öppen.

Efter en förödande brand 1908 ödelades industrin och det mesta av bebyggelsen. Efter det har området stått i stort sett orört och naturen har återtagit marken. Det är alltså mer än hundra års successiva utveckling av vegetationen vi

2026-02-27

ser resultatet av idag. Det är en ung miljö ur ett naturhistoriskt perspektiv och man kan förutsätta att utvecklingen kommer att fortsätta i många decennier framåt, men samtidigt är det ett stadium i utvecklingen där höga naturvärden har uppstått.

Idag finns bara husgrunderna kvar efter industriepoken. Mikroklimatet och jordmånen där tycks vara särskilt gynnsamma, och på och omkring grunderna har utvecklats en intressant ängsflora med t.ex. ängsgentiana, prästkrage, gulvial, späd ögontröst, karingtand och stora mängder smultron. Även den rödlistade månlåsbräken är funnen här. Framför herrgårdsbyggnaden fanns en herrgårdspark, till stor del anlagd av barlastjord. Med jorden följde frön från fjärran trakter. Därför kunde märkliga växter dyka upp och vissa fick ingå i parken och än idag finns spår kvar i form av popplar, syrener, sibiriska ärtbuskar, häckspirea och liten kardborre. Ytorna kring de kulturhistoriska lämningarna har till del hållits öppna genom röjning och slätter, inom ramen för länsstyrelsens fornvårdsprogram.

Resterande delar av området är igenvuxna med lövskog av lite olika karaktär. Genomgående är den björkdominerad, men även andra förekommande lövträd som asp, gråal och sälg ingår. Skogen växer generellt på frisk till fuktig mark med slående frodighet i fältskiktet som till stora delar är örtrikt med arter som klockpyrola, smultron, älggräs, nordbräken och hönsbär. I skogen har bitvis rikligt med död ved börjat falla ut, både som liggande och stående stammar. Lövskogen är alltså nu i en successionsfas där naturvärdena är höga och förutsättningarna för att de kommer att stärkas ytterligare är gynnsamma om skogen tillåts åldras än mer. Här och var finns en del invuxen gran och det kommer också smågranar underifrån som på sikt kommer att konkurrera om ljuset med lövträden.

Ett specifikt värdehöjande inslag i naturmiljön är det flertal mycket grova och vidkroniga sälgar som växer i anslutning till de gamla industrilämningarna. De återfinns både i den numera slutna skogen och i öppna marker kring husgrunder – och frapperande ofta i själva grunderna. Dessa träd producerar också stora mängder död ved som ger utrymme för en mångfald av liv.

Skogen utgör ett kvalitativt habitat för ett flertal hackspettar. Således har här noterats såväl mindre hackspett, tretåig hackspett, spillkråka som större hackspett. Miljön torde även vara lämplig för vitryggig hackspett. En häckning pågick under några år strax utanför reservatet och området ingick med all sannolikhet i fågelns revir.

I övrigt är skogen gynnsam för ett allmänt rikt fågelliv. Man kan förvänta en hög produktion av föda, och hålbyggare bör ha goda förutsättningar att hitta boplatser. Insektsrikedomen på ön är välkänd bland besökande människor

2026-02-27

sommartid. Många av de allmänna arter bland t.ex. småfåglar och trastar man kan förutse är noterade här, som lövsångare, gransångare, trädgårdssångare, blåmes, talgoxe, talltita, trädkrypare, taltrast, rödvingetrast, koltrast, grå flugsnappare, svartvit flugsnappare, rödhake, rödstjärt, domherre, grönfink. Även gulsparv, trädpiplärka som gynnas av öppningarna i skogen är observerade och bland snäpporna kan nämnas morkulla, enkelbeckasin och skogssnäppa. Till stränder och vattenområden hittar vadare och sjöfåglar, såsom strandskata, storspov, drillsnäppa, storskrake, skrattmås, fiskmås, gråtrut och havstrut.

Lövträden och framför allt den döda lövveden ger förutsättningar för en mångfald av arter. Svampfloran och insektsfaunan är inte systematiskt undersökt men vid ett tillfälle 2012 har fällfångst resulterat i en rad rödlistade vedlevande skalbaggsarter, vilket bekräftar betydelsen av de substraten.

Altappens natur är ett fint exempel på biologiskt kulturarv. Lämningarna som sådana ger besökaren ett kulturhistoriskt perspektiv, och det pedagogiska värdet är därmed avsevärt. Området är tillgängliggjort genom vandringsled, informationstavlor och ett par grillplatser. Ön kan angöras via en allmän brygga. Närheten till tätorten gör att området är relativt lätt att nå för många med egen båt eller över isen vintertid och är därmed också betydelsefullt för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen enligt bilaga 4.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Samrådsredogörelse
4. Hur man överklagar
5. Skötselplan

Bilaga 2

Översiktskarta

 Gräns för naturreservatet Altappen

0 1,25 2,5 5 Kilometer

2026-02-27

Bilaga 3

Samrådsredogörelse

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogs-sameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsförbundet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb och Luleå skärgårdsförening.

Nedan redovisas en sammanställning av inkomna synpunkter. I sammanställningen är det som uppfattas som konkreta synpunkter refererade eller in-klippta, främst invändningar eller förslag på förändringar. Andra delar i yttrandena, såsom bakgrundstexter, bekräftande synpunkter eller meddelanden om att man inte har någon synpunkt har här utelämnats.

Luleå kommuns kommentarer redovisas i *kursiv* stil under varje synpunkt. I det fall synpunkten medfört någon förändring i reservatets utformning tydliggörs det med *fet kursiv* stil.

Naturskyddsföreningen i Luleå

Naturskyddsföreningen anser att reservatet bör utvidgas söderut till att även omfatta lövskogen på Finnklipporna eftersom den värdefulla lövnaturskogen fortsätter ut i det området. Man påtalar även ett ordval i syftesformuleringen som talar om "orörd natur" bör ändras eftersom värdena här har uppstått på en tidigare intensivt utnyttjad mark.

Kommunens kommentar:

Kommunen delar uppfattningen att Finnklipporna hyser höga naturvärden av minst samma dignitet som inom det planerade reservatet och att det skulle tjäna på att ingå i det skyddade området. Kommunen har dock inte rådighet över den marken som är privatägd och har i dagsläget därför inte möjlighet att införliva den i reservatet.

Det är en adekvat invändning att naturen i området inte kan betraktas som "orörd". Begreppet "orörd natur" har ändrats till "fritt utvecklad natur".

Norrbottens ornitologiska förening

Norrbottens ornitologiska förening framför att det är viktigt att området vårdas på ett sådant sätt att lövskogen gynnas och att igenväxning med gran eller andra barrträd förhindras. I de delar av reservatet där trädjungar finns bör en

2026-02-27

flerskiktad skog eftersträvas och röjningsinsatserna begränsas för att gynna den biologiska mångfalden.

Kommunens kommentar:

Kommunen delar föreningens synpunkt. Skötseln av området kommer att utföras i enlighet med angiven inriktning, vilket framgår av skötselplanen.

Lumire

Lumire påpekar att den typ av kulturhistoriska lämningar efter verksamhet som bedrivits på platsen skulle kunna innehålla historiska föroreningar.

Kommunens kommentar:

För att inte lägga hinder för framtida eventuella undersökningar och saneringsinsatser införs ett undantag från föreskrifterna som medger det.

Luleå jaktvårdsklubb

Luleå jaktvårdsklubb understryker i sitt yttrande vikten av att ha kvar bestämmelsen att "jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området".

Kommunens kommentar:

Undantaget som tillåter jakt och fiske är kvar.

Luleå Energi Elnät AB

Luleå Energi vill att undantaget gällande röjning vid ledningar finns kvar, yrkar att bränder ska släckas för att ej skada ledningar samt yrkar att befintliga ledningar utöver att underhållas även får förnyas.

Kommunens kommentar:

Skogsbränder kan släckas utan hinder av reservatsföreskrifterna. Undantaget som medger röjning av kraftledningar har förtydligats så att det framgår att de även får underhållas och förnyas.

2026-02-27

Bilaga 4

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till Luleå kommun. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Bilaga 5

Skötselplan för naturreservatet Altappen

Figur 1. Herrgården med nyanlagd park, 1880. Fotograf okänd, Luleå kommuns stadsarkiv.

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av naturreservatet Altappen. Vid planering och utförande av skötseln ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också följas.

2. Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att bevara och utveckla områdets värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Reservatet ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Syftet är även att den genom landhöjningen kontinuerligt nybildade marken och de naturliga biologiska och geologiska processer och successioner som följer härav ska bevaras. Reservatet omfattar således även ett vattenområde utanför den nuvarande strandlinjen. Kulturhistoriska lämningar inom området ska vårdas. Inom ramen för

2026-02-27

ovan nämnda syften ska reservatet ge möjlighet till naturupplevelser, friluftsliv och vetenskaplig forskning i fritt utvecklad natur.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna friluftsliv i skärgårdsmiljö där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till fritt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, kulturmiljö och friluftsliv.
- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.
- Skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt.
- Bevara och utveckla en lövrik skogsmiljö uppkommen på gammal kulturmark, med förutsättningar för strukturer som är betydelsefulla för biologisk mångfald, såsom gamla trädindivider, död ved, stor trädslagsblandning och naturligt utvecklad åldersstruktur.
- Den genom landhöjning och andra naturliga processer kontinuerligt nybildade marken tillåts utvecklas naturligt.
- Strand- och grundområdets naturliga processer och strukturer bevaras
- Främmande arter som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen i reservatet tas bort, i de fall det är möjligt. Kvarstannande främmande arter som har kulturhistorisk koppling bevaras dock, om de inte utgör ett sådant hot.
- Kulturmiljöer sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och synliggörs. Avgränsade delar av området hålls därför öppna med lämplig skötsel.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis allmän båtbygga och rastplats.
- Alla åtgärder i reservatet planeras så att körskador och annan påverkan på markskiktet undviks.

2026-02-27

- Besökare informeras om reservatets natur- och kulturmiljövärden.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de natur- och kulturmiljövärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning och dylikt.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

3. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Altappen
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	59 ha (varav land 23 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Sandön 7:4, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

4. Beskrivning av området och dess värden

Naturtyper:	Skogsmark ca 16 ha, varav produktiv skog ca 11 ha Strandäng ca 1 ha Kulturmark ca 4 ha Övrig mark ca 2 ha Vattenområde ca 36 ha
-------------	---

Naturreservatet utgörs av den norra delen av en sammanvuxen ö, där ett antal mindre öar och skär genom landhöjningen har förenats till den skepnad den har idag. Av namnen på kartan avslöjas några av de tidigare separata öarna, från Likskäret längst i söder, sedan Lillskäret, Finnklipporna och Altappen längst i norr. Ön utgör en långsträckt formation i Sandöfjärden, strax nedan

2026-02-27

Luleälvens mynning i Bottenviken, där älvens strömfåra flödar längs öns stränder och vidare ut i havet.

Altappen och huvuddelen av ön i övrigt byggs företrädesvis upp av morän. Karaktäristiskt är det stora antal moränryggar som korsar ön vinkelrätt mot dess utsträckning, tillika isrörelseriktningen när materialet avsattes. Dessa geomorfologiska element kan tydligt studeras i fält och är ett framträdande drag som avspeglas i strandlinjens många uddar och inskurna vikar. De ger också förutsättningarna för den varierade vegetationen i området. Inom området för reservatet är dock ön till stora delar uppbyggd av spill från sågverksindustrin och av barlastmaterial från de angörande skeppen under slutet av 1800-talet och en bit in efter sekelskiftet. Framför allt jordmaterialet ger förutsättningarna för den rika och delvis särpräglade floran i området. Den underliggande berggrunden består förmodligen av biotitgnejs men kan inte ses då den aldrig går i dagen inom området.

Altappens industrihistoria präglar helt vegetationen och är också grunden för de naturvärden som uppstått där idag efter att ön övergavs i början på 1900-talet. Här fanns en stor sågverksindustri med ett helt samhälle med bostadsbebyggelse för uppemot 800 bofasta människor, skola, handelsbod och en imponerande herrgårdsbyggnad. Man anlade även en omfattande järnindustri med valsverk, gjuteri, smedja och mekanisk verkstad. Med tiden fyllde man ut och byggde upp land mellan kobbar och skär och skapade nya strandlinjer och kajkanter. Barlastjord och spill från sågverket i form av s.k. spinkved var det material man använde. Strandstrukturen kom på så sätt att bli konstlad, industripräglad, med räta vinklar och rektangulära former på anlagda öar. Mycket av det kan skönjas än idag, men tidens lopp har rundat av formerna och delar av de uppbyggda strukturerna har sjunkit ner under vattnet.

Efter en förödande brand 1908 ödelades industrin och det mesta av bebyggelsen. Efter det har området stått i stort sett orört och naturen har återtagit marken. Det är alltså mer än hundra års successiva utveckling av vegetationen vi ser resultatet av idag. Det är en ung miljö ur ett naturhistoriskt perspektiv och man kan förutsätta att utvecklingen kommer att fortsätta i många decennier framåt, men samtidigt är det ett stadium i utvecklingen där höga naturvärden har uppstått.

Idag finns bara husgrunderna kvar efter industriepoken. Mikroklimatet och jordmånen där tycks vara särskilt gynnsamma, och på och omkring dessa har utvecklats en intressant ängsflora med t.ex. ängsgentiana, prästkraze, gulvial, späd ögontröst, käringtand och stora mängder smultron. Även den rödlistade månårsbräken är funnen här. Framför herrgårdsbyggnaden fanns en herrgårdspark, till stor del anlagd av barlastjord. Med jorden följde frön från fjärran trakter. Därför kunde märkliga växter dyka upp och vissa fick ingå i

2026-02-27

parken och än idag finns spår kvar i form av popplar, syrener, sibiriska ärtbuskar, häckspirea och liten kardborre. Ytorna kring de kulturhistoriska lämningarna har till del hållits öppna genom röjning och slätter, inom ramen för länsstyrelsens fornvårdsprogram.

Resterande delar av området är igenvuxna med lövskog av lite olika karaktär. Genomgående är den björkdominerad, men även andra förekommande lövträd som asp, gråal och sälg ingår. Skogen växer generellt på frisk till fuktig mark med slående frodighet i fältskiktet som till stora delar är örtrikt med arter som klockpyrola, smultron, älggräs, nordbräken och hönsbär. I skogen har bitvis rikligt med död ved börjat falla ut, både som liggande och stående stammar. Lövskogen är alltså nu i en successionsfas där naturvärdena är höga och förutsättningarna för att de kommer att stärkas ytterligare är gynnsamma om skogen tillåts åldras än mer. Här och var finns en del invuxen gran och det kommer också smågranar underifrån som på sikt kommer att konkurrera om ljuset med lövträden.

Ett specifikt värdehöjande inslag i naturmiljön är det flertal mycket grova och vidkroniga sälgar som växer i anslutning till de gamla industrilämningarna. De återfinns både i den numera slutna skogen och i öppna marker kring husgrunder – och frapperande ofta i själva grunderna. Dessa träd producerar också stora mängder död ved som ger utrymme för en mångfald av liv.

Figur 2. Industrilämningar med rik flora och lövträd. Foto Örjan Spansk 2025.

Skogen utgör ett kvalitativt habitat för ett flertal hackspettar. Således har här noterats såväl mindre hackspett, tretåig hackspett, spillkråka som större hackspett. Miljön torde även vara lämplig för vitryggig hackspett. En häckning pågick under några år strax utanför reservatet och området ingick med all sannolikhet i fågelns revir.

2026-02-27

I övrigt är skogen gynnsam för ett allmänt rikt fågelliv. Man kan förvänta en hög produktion av föda, och hålbbyggare bör ha goda förutsättningar att hitta boplatser. Insektsrikedomen på ön är välkänd bland besökande människor sommartid. Många av de allmänna arter bland t.ex. småfåglar och trastar man kan förutse är noterade här, som lövsångare, gransångare, trädgårdssångare, blåmes, talgoxe, talltita, trädkrypare, taltrast, rödvingetrast, koltrast, grå flugsnappare, svartvit flugsnappare, rödhake, rödstjärt, domherre, grönfink. Även gulsparv, trädpiplärka som gynnas av öppningarna i skogen är observerade och bland snäpporna kan nämnas morkulla, enkelbeckasin och skogssnäppa. Till stränder och vattenområden hittar vadare och sjöfåglar såsom strandskata, storspov, drillsnäppa, storskrake, skrattnås, fiskmås, gråtrut och havstrut.

Lövträden och framför allt den döda lövveden ger förutsättningar för en mångfald av arter. Svampfloran och insektsfaunan är inte systematiskt undersökt men vid ett tillfälle 2012 har fällfångst resulterat i en rad rödlistade vedlevande skalbaggsarter, vilket bekräftar betydelsen av de substraten.

Altappens natur är ett fint exempel på biologiskt kulturarv. Lämningarna som sådana ger besökaren ett kulturhistoriskt perspektiv, och det pedagogiska värdet är därmed avsevärt. Området är tillgängliggjort genom vandringsled, informationstavlor och ett par grillplatser. Ön kan angöras via en allmän brygga. Närheten till tätorten gör att området är relativt lätt att nå för många med egen båt eller över isen vintertid och är därmed också betydelsefullt för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur.

5. Skötsel mål och åtgärder

5.1. Övergripande mål

Det övergripande målet för skötseln är att bibehålla och höja natur-, kultur-, miljö- och rekreationsvärden i en lövrik före detta industrimiljö. De historiska lämningarna ska vårdas och synliggöras samtidigt som naturvärden knutna till lövsuccessioner och ett öppet/halvöppet kulturlandskap med en rik flora ska gynnas.

Det generella förhållningssättet är att skogen i reservatet ska lämnas för fri utveckling för att på så sätt ge möjlighet att utveckla strukturer som kännetecknar naturskogar; såsom höga maxåldrar, en större åldersspridning, en ökande andel död ved och där naturliga processer och störningar ska tillåtas ha ett naturligt förlopp. För att förlänga och vidmakthålla lövträdens närvaro och de naturvärden som är förknippade med dem förutsätts dock vissa skötselinsatser. Framför allt handlar det om att hålla efter inväxande granar i bestånden så att dessa inte tillåts konkurrera om ljuset med lövträden. Målet är att området

2026-02-27

ska vara kontinuerligt beskogat med en mer eller mindre renodlad lövskog. Förutsättningarna varierar dock i olika delar. Graninslaget är bitvis större varvid fortsatt en viss blandning i begränsad omfattning kan tillåtas för att ytterligare öka variationen i skogen och för att skötselinsatserna inte ska bli alltför ingripande. Förekommande äldre tallar kan också bevaras.

Värden knutna till de kulturhistoriska lämningarna vårdas dock bäst genom att de ytorna hålls öppna, fria från träd eller med spridda glesa bestånd. I dessa miljöer gynnas samtidigt ljusälskande och hävdgynnad flora vilket ger ytterligare en dimension åt naturreservatets naturvärden.

5.2 Naturvärden

Skötselmål

Skogen och naturen i övrigt lämnas huvudsakligen för fri utveckling (undantaget är områden med kulturhistoriska lämningar. Se avsnitt 5.3 nedan). Smågranar ska dock återkommande röjas bort, vart tionde år eller vid behov. Enstaka större granar i lövbestånden kan lämnas, annars ska även sådana avvecklas efter en bedömning att det är gynnsamt för reservatets syfte och de övergripande skötselmålen. Områden med tätare granblandad skog eller rena granbestånd ska skötas med inriktning att gynna naturvärden knutna till löv- eller blandskog. Omfattningen av utrensning av gran i sådana bestånd görs efter bedömning att det är gynnsamt för reservatets syfte och de övergripande skötselmålen. I avvägningar mellan målsättningar gällande trädslagsblandning ska dock utgångspunkten vara att hellre gynna lövvärden än sådana knutna till gran.

En initial normsättande skötselinsats riktad mot gran ska göras inom fem år efter reservatets bildande. Därefter görs löpande bedömningar och kompletterande åtgärder vid behov.

I första hand ska allt borttagande av träd ske genom avdödning av de stående stammarna genom ringbarkning eller katning. I vissa fall kan avverkning vara aktuellt om det bedöms mer lämpligt. De avverkade träden ska lämnas såsom blivande lågor i skogen. I vissa fall kan större uttag av träd bli aktuellt varvid uttransport kan komma i fråga. Detta ska i så fall ske med skonsamma metoder, till exempel med häst eller lättare maskin.

All avverkning och annan avdödning av träd ska göras utifrån bedömning att det bidrar till målet med skötseln, för att säkerställa syftet med reservatet.

Röjningrester lämnas i skogen.

2026-02-27

5.3 Kulturmiljövärden och värden för friluftsliv och rekreation

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att ge goda förutsättningar för friluftslivsaktiviteter och upplevelser av natur- och kulturmiljöer i en mångfaldsrik natur. De kulturhistoriska lämningarna i området ska framträda tydligt och omges av öppna gräsmarker.

Skötselåtgärder

Basal skötsel:

Utgångspunkten för en basal skötsel är att förhindra att de kulturhistoriska lämningarna och anslutande öppna ytor växer igen. Ett minimum av skötsel för att uppnå detta är återkommande slyröjning med ett intervall på högst fem år. Årlig slåtter på sensommaren bör också utföras för att bevara och utveckla förutsättningarna för hävdgynnad flora. De ytor som är föremål för denna skötsel framgår av kartan i bilaga 2.

Utvecklade skötsel:

Skötseln av de kulturhistoriska lämningarna sker i dagsläget inom ramen för länsstyrelsens fornvårdsprogram. Aktuell skötselplan som beskriver skötsel-mål och åtgärder inom programmet framgår av bilaga 4. Länsstyrelsens skötsel är mer långtgående än naturreservatets basala skötsel och ersätter denna tillsvidare. Denna utvecklade skötsel ligger inom och stärker syftet med reservatet och dess övergripande skötsel-mål.

Länsstyrelsens skötsel omfattar förutom vård av vegetationen även underhåll av dess anläggningar såsom skyltar, grillplatser, spångar, räcken, stängsel m.m. Att dessa anläggningar hålls i gott skick ligger i linje med reservatets syften. Dock är detta länsstyrelsens ansvar om inte annat avtalas med reservatets förvaltare.

Om länsstyrelsens skötsel av fornvårdsmiljön kan komma att förändras i något avseende eller om dess skötselplan revideras eller upphävs ska samråd ske med förvaltaren av naturreservatet.

Samtliga åtgärder kan fortsätta att utföras såsom de anges i länsstyrelsens skötselplan, men ska för att tydligare uppfylla syftet med reservatet ske med följande anpassningar:

- Den årliga slåttern ska utföras i augusti månad, istället för inom angivet intervall juli-augusti. Denna mer konsekvent senarelagda slåtter-tidpunkt gynnar på ett bättre sätt floran i området.

2026-02-27

- De ytor på grunderna som anges kunna röjas en extra gång under juni månad ska begränsas till ett minimum.
- Samtliga äldre ("vuxna") träd som vid tidpunkten för reservatets bildande växer inom fornvårdsområdet ska sparas. Det gäller även träd som växer i mitten av grunderna om de inte uppenbart riskerar att skada grundstenarna. Dessa utgör i regel sälgar eller andra lövträd med grova dimensioner som är av stor betydelse för naturvärdena i reservatet. Endast sly får röjas bort.
- Den döda ved som produceras av grenar, delar av träd eller hela träd som dött ska lämnas kvar där de står eller har fallit. Sådana delar som hamnat direkt på lämningarna kan dock läggas åt sidan om de bedöms påverka upplevelsen av fornvårdsmiljön.

5.4. Information

Skötsel mål

Målet med skötseln är att ge information till besökarna som belyser områdets värden och sevärdheter samt vilka föreskrifter som gäller i reservatet.

Reservatets gränser på land ska vara tydligt markerade enligt nationell standard.

Skötselåtgärder

Minst en informationstavla sätts upp vid lämplig entré till reservatet. På tavlan ska anges områdets värden, varför det är skyddat, vilka föreskrifter som gäller, vem som är förvaltare samt en karta med områdets gränser, stigar och andra anordningar för besökare. Informationstavla och gränsmarkeringar ska ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov.

6. Uppföljning av mål och skötselåtgärder

En uppföljning av skötsel mål och skötselåtgärder med utgångspunkt från reservatets syfte ska ske vart tionde år. Planens ingående mål och utfallet av genomförda åtgärder ska då ses över. Om uppföljningen visar att det är nödvändigt med avseende på reservatets syfte ska berörda skötsel mål och åtgärder ändras så de blir ändamålsenliga.

7. Källhänvisning

2026-02-27

Artportalen. Uttag 2025-11-06

Luleå kommun. 2000: *Naturvårdsplan Luleå*.

Länsstyrelsen i Norrbottens län. 2009: *Norrbottens kulturmiljöprogram 2010-2020*.

Länsstyrelsen i Norrbottens län. u.å.: *Rundvandring på Altappen* (Informationsbroschyr).

Länsstyrelsen i Norrbottens län. u.å.: *Skötselplan, Altappen nr 74*. Skötselplan inom länsstyrelsens fornvårdsprogram.

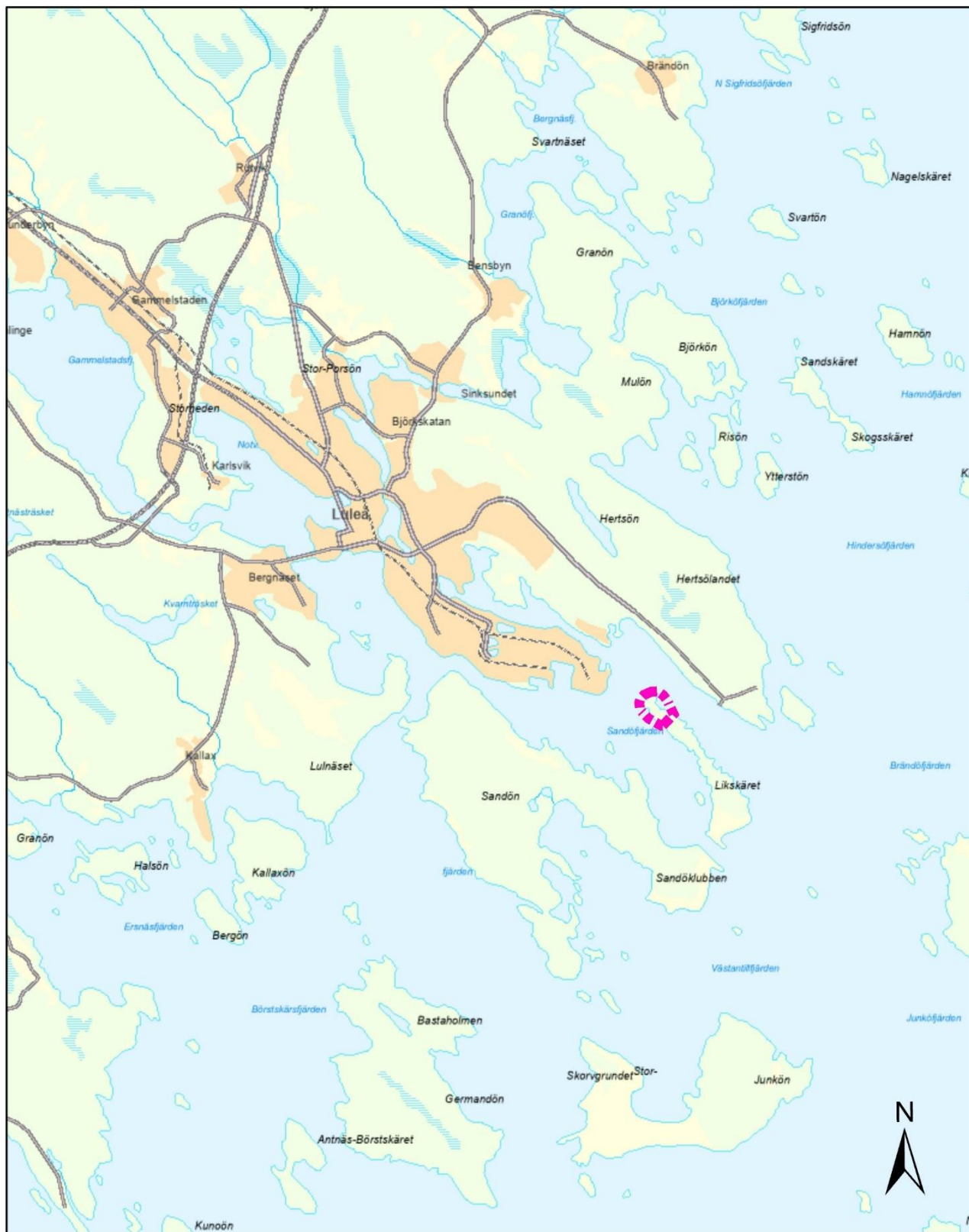
Öberg, T. 2006: *Den stora naturguiden till Pärlorna i Luleå kommun*. Luleå kommun.

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta med skötselområden
3. Karta med anläggningar och information
4. Länsstyrelsens skötselplan för fornvårdsmiljön

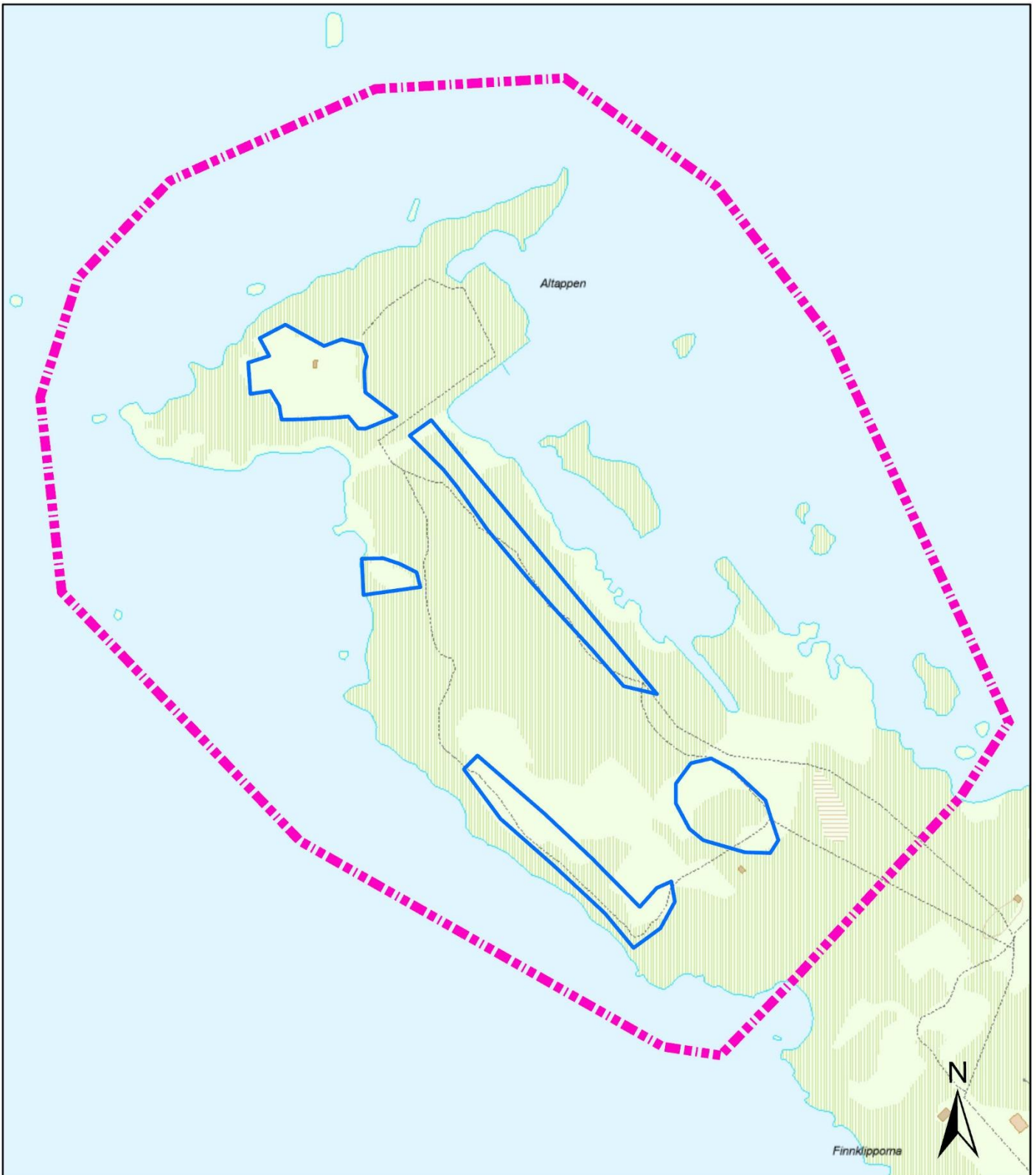
Bilaga 1

Översiktskarta

Bilaga 2

Skötselområden

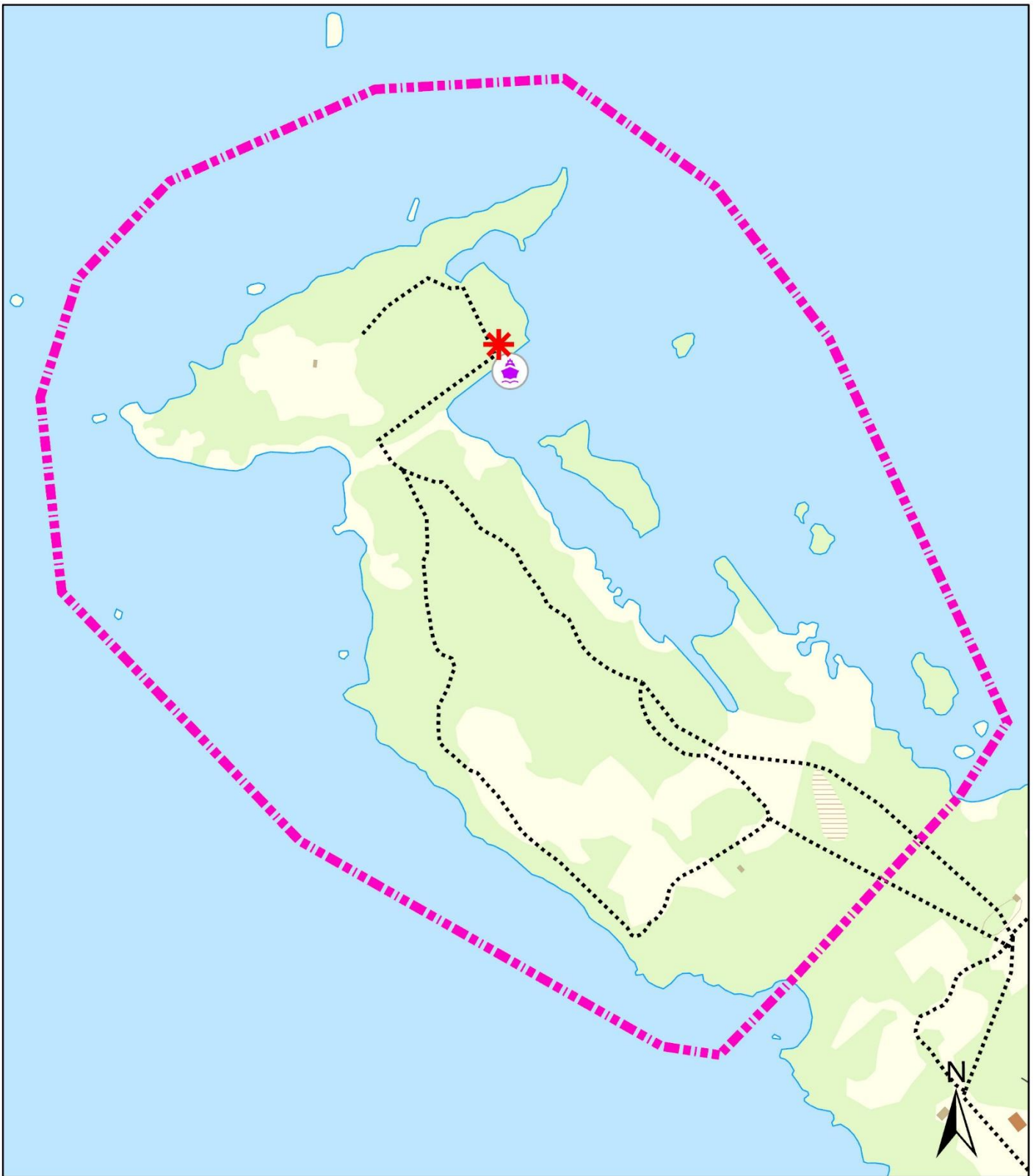

- Gräns för naturreservatet Altappen
- Skötselområden

Bilaga 3

Anläggningar och information

 Gräns för naturreservatet Altappen

 Möjlig plats för informationstavla

 Båthamn

 Stigar

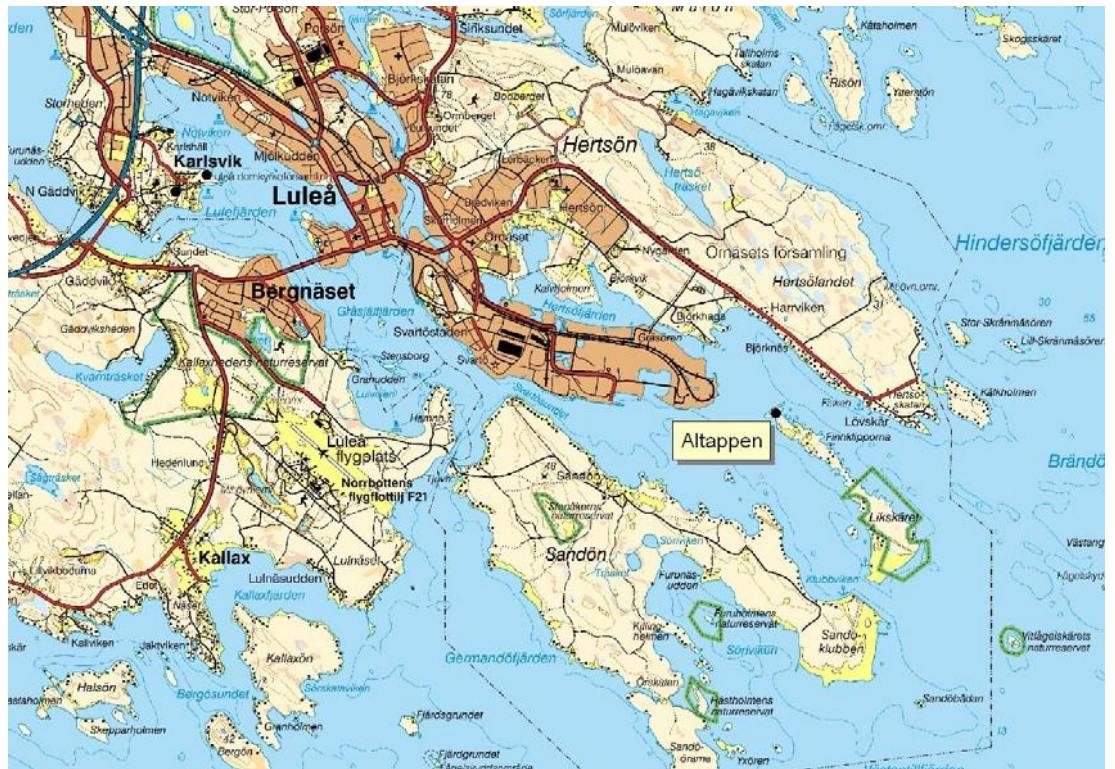
0 0,25 0,5 Kilometer

SKÖTSELPLAN

Altappen nr 74

Fastighet:	Sandön 7:4, 7:5 och 7:6
Socken:	Nederluleå
Kommun:	Luleå
Kartblad:	24M7a
RAÄ-nummer:	-
RI:	-
Reservat:	-
Utpekad område övrigt:	Kulturmiljöprogrammet
Markägare:	Luleå kommun Uppgifter framtagna
Aktuell markägaröversens- kom- melse:	Finns

Marken som omfattas av skötselplanen finns markerad på bifogad karta i skala 1: 5 000 (bilaga 1) och den areal som vårdas uppgår till ca. 15, 5 ha.

Historik

På 1870-talet startade Gällivareverken en rationalisering av sin sågverksindustri och i detta arbete ingick bl. a. att ersätta inlandets vattensågar med en ångsåg vid kusten.

Valet av Altappen som etableringsplats grundade sig på närheten till stora skogsområden ägda av kronan, det skyddade läget, en längre utskeppningssäsong samt att ön var obebodd och att man därmed hade tillgång till strandrätten. År 1871 satte anläggningsarbetena igång och redan 1872 startade produktionen. Den snabba byggprocessen gjorde att grunderna var tvungna att förstärkas redan året därpå.

För de anställda byggdes längor för arbetarna, villor till förmännen och en herrgård till förvaltaren. Till denna anlades en engelsk park där exotiska växter planterades. Även skola och affär byggdes.

År 1877 anlades även ett valsverk på ön med tillhörande gjuteri, klensmedja och mekanisk verkstad. Som mest bodde ca 500 personer på ön. Såg- och valsverket brann 1890 och då började man sälja ut. De nya ägarna, Bergman, Hummel & Co återuppbyggde sågen men 1908 utbröt en våldsam brand som ödelade allt utom såg- och ångmaskinhuset, verkstaden och skolan. Ingen människa omkom men sågverksepoken på Altappen var över.

Miljöbeskrivning

Kortaste vägen ut till ön är via Lövskär och landningsplatsen ligger på öns NÖ-del. Strax ovanför bryggan finns en hänvisningsskylt. Vid strövstigen, upp mot raststugan ligger en toalett och ett soprum. Alla dessa anläggningar ingår inte i fornvårdsmiljön utan är kommunens anläggningar. Vid raststugan ligger tre grillplatser (nr 2, 5, 6 och 9) och här finns även tre informationsskyltar (nr 3, 4 och 7) och en hänvisningsskylt (nr 8). I denna del av fornvårdsområdet finns även två hål som har hägnats in med enkla trästaket (a-b) Ytterligare en sådan inhägnad finns vid gjuterigrunden (d). Längs stigen, vid nr 10, finns ytterligare en hänvisningsskylt. Längs stigen finns fem spångar från två till 100 m långa (c, e-h). De övriga informationsskyltarna finns vid gamla gjuteriet och verkstaden (nr 11), vid bostäderna (nr 12), vid 4:an (nr 13), vid handelsboden (nr 14), vid arbetarbostaden (nr 15), vid herrgården (nr 16) och vid brädgården (nr 17). Runt den gamla herrgårdsträdgården finns ett fårstängsel.

Fornlämningsområdet ligger i svagt kuperad mark på en ö strax utanför Luleå. Högsta höjden över havet är fem meter. Området består av ängsmarker och blandskogar med björk, lind, tall, gran och sälg. Marken är beväxt men gräs, örter, hallon, lövsly m m. I den gamla herrgårdsträdgården växer balsampoppel, trubbhagtorn, karaganträd, ungersk syren, hägg, vinbär, spirea, rosentry och daggkäpa.

Vårdområdet innehåller husgrunder, industrigrunder och spår av decauvillebana från sågverksperioden.

Målsättning för vården

Vårdområdet ska vara lättillgängligt och lätt att hitta till.

Lämningarna ska framträda tydligt och informationen vara läsbar och anpassad till platsen.

Marken i områdets centrala del (område A) ska fortsatt vara öppen gräsmark och övriga områden ha en gles skogsmark. De ädelträd, häggar, buskar och trädgårdsväxter som finns inom vårdområdet ska beskäras och vårdas så att de framhävs. Detta gäller inte häggar eller andra träd som växer i eller alldeles intill grunderna. Dessa ska tas ner om de bedöms kunna, genom rotsprängning eller på annat sätt, skada grunderna.

Målet uppnås genom att:

Skyltning och stigar är placerad enligt karta och i gott skick. Med gott skick menas att skyltarna står upp och är läsbara, att stigen framträder tydligt och att spångarna är i gott skick.

Sly- och träduppslag på de synliga forn- och kulturlämningarna tas bort.

Slätter utförs årligen.

Marken inom A-F är städad från kvistar och annat skräp.

Marken i områdets centrala del (område A) ska fortsatt vara öppen gräsmark. Inga träd eller buskar ska växa på eller i omedelbar närhet av grunderna och gräset på grunderna ska vara kort.

I område B ska husgrunderna och andra lämningar hållas fria från högt gräs, buskar, sly och träd.

Delområde B där grunderna efter gjuteri och verkstad ligger.

Grunden efter en av arbetarlängorna i område C.

I område C och D ska ett glest skogsbestånd finnas kring grunderna men grunderna ska vara fria från träd som bedöms kunna skada dem. Gräset på grunderna ska vara kort.

I område E ska trädgårdskaraktären behållas för herrgårdens trädgård och herrgårdsgrunden endast vara beväxt med kort gräs.

I område F ska lämningarna efter decauvilspåret samt grunderna 14 och 15 (se detaljkarta från 1981) framträda tydligt vilket innebär att hela linjen och grunderna ska vara fria från sly och träd och att området mellan spåret och stigen ska vara siktröjd liksom mellan grunderna och stigen.

Grunden efter Decauvilspåret, i anslutning till spång G. Spåret ska vara fritt från sly och träd och området mellan spåret och stigen siktröjt.

Årlig vård

Den årliga vården uppgår till 25 dagsverken i normalfallet.

Varje vår görs en besiktning av vårdområdet och vid behov plockas kvistar och annat skräp bort från område A-F och från stigarna. Skyltar ses över. Om skyltar kräver

åtgärd noteras detta och länsstyrelsen kontaktas. Om möjlighet finns åtgärdas de samma år annars planeras åtgärden in för kommande år.

Område A

Här ses grillplatserna och skyddsräckena till groparna över. Om åtgärder krävs som bedöms hinnas med inom de dagsverken som finns angivna för året kan mindre lagningar och underhåll ske samma år annars noteras behoven för åtgärder samt kostnaderna för dessa så att åtgärden kan planeras in kommande år.

Gräset i hela området ska slås i juli-augusti. Om gräset vuxit sig högt ska grunderna även slås i mitten av juni månad. Inget slaget gräs eller nedhugget sly får lämnas kvar på grunderna eller i de gropar som är del av anläggningen. Slåttern kan ske med för ändamålet lämpliga redskap.

Område B

Här ska sly röjas och gräs klippas i juli-augusti. Om gräset vuxit sig högt ska grunderna även slås i mitten av juni månad. Inget slaget gräs eller nedhugget sly får lämnas kvar på grunderna eller i de gropar som är del av anläggningen. Slåttern kan ske med för ändamålet lämpliga redskap. Här ses även skyddsräcket över. Om åtgärder krävs som bedöms hinnas med inom de dagsverken som finns angivna för året kan mindre lagningar och underhåll ske samma år annars noteras behoven för åtgärder samt kostnaderna för dessa så att åtgärden kan planeras in kommande år.

Område C

Gräset i hela området ska slås i juli-augusti och det sly eller de trädplantor som etablerat sig på grunderna ska tas bort. Om gräset vuxit sig högt ska grunderna även slås i mitten av juni månad. Inget slaget gräs eller nedtaget sly får lämnas kvar på grunderna. Slåttern kan ske med för ändamålet lämpliga redskap.

Område D

Gräset i hela området ska slås i juli-augusti och det sly eller de trädplantor som etablerat sig på grunderna ska tas bort. Om gräset vuxit sig högt ska grunderna även slås i mitten av juni månad. Inget slaget gräs eller nedhugget sly får lämnas kvar på grunderna. Slåttern kan ske med för ändamålet lämpliga redskap.

Område E

Husgrunden SÖ om trädgården ska slås i juli-augusti och det sly eller de trädplantor som etablerat sig på grunden ska tas bort. Om gräset vuxit sig högt ska grunderna även slås i mitten av juni månad. Inget slaget gräs eller nedtaget sly får lämnas kvar på grunden. Slåttern kan ske med för ändamålet lämpliga redskap.

Runt trädgården ska fårstängslet ses över och vid behov lagas. Trädgårdens vinbärsbuskar ska beskäras och rensas så att ett samlat bestånd behålls. Spirean och

daggkåpan i trädgården ska behållas. Den årliga slåttern inom trädgården får därför inte ske före midsommar. En siktlinje ska röjas fram från herrgårdstrappan och igenom hela trädgården, fram till nuvarande staketgräns i nordväst. Denna linje kan med fördel slås två gånger under säsongen så att den framhävs.

Område F

Röjning ska ske på och kring lämningarna efter decauvillespåret samt på och kring grunderna 14 och 15.

Periodiserade insatser

Bänkar, bord och staket runt hål a, b och d lagas vid behov. De idag rödmålade detaljerna målas med röd slamfärg och trärena ytor behandlas med järnvitriol.

Spång C.

Grillplatsen i delområde A, nr 5.

Spångarna c, e, f, g och h ska vid behov lagas och underhållas med trälasyr med brunt pigment.

Behandling av skylthållare och informationsplank sker med material lika befintlig.

I trädgården i område E ska alla häggar, popplar och karanganträd beskäras vid behov liksom trubbhagtornen, rosentryn och den ungerska syrenen.

I område F ska, vid behov, siktröjning ske mellan stigen och grund 14 och 15 samt mellan stigen och decauvillespåret.

Stigens färgmarkeringar i träden fylls i vid behov. Färgen ska vara orange servalack, nr 14.

Stigen röjs från sly vid behov.

Särskilda upplysningar

Eldning eller bränning av skogsavfall får inte ske på fornlämning eller inom fornlämningsområdet.

Markingrepp som kan skada, rubba eller förändra fornlämningar får inte ske utan att tillstånd till detta sökts hos länsstyrelsen.

Kemiska preparat får inte användas utan särskilt tillstånd hos länsstyrelsen.

Informationsskyltar upprättas genom länsstyrelsens försorg.

Altappen, fornvårdsområde nr 74

